

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyesljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak, 1895. marc. 6-án.

Előfizetési árak:
Egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.
 Egyes szám ára 5 kr.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Németh Ödön.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.

Szerkesztőség: **Símor-utca 39.**

Kiadóhivatal: **Szammer Imre könyvnyomdája.**

Mi lesz?

(r. r.) Circumspectus politikusok rég tisztában vannak a Bánffy-kormány közeli bukásával, csupán az időpontra nézve eltérők köztük a vélemények. Ebben a tekintetben akarjuk tájékoztatni olvasóinkat, midőn legbeavatottabb források nyomán elmondunk egyet-mást a mostani kulisszatitkokból, melyek megérlelik aztán ama véleményünket és következtetésünket, hogy Bánffynak mennie kell. Talán összes baklövésai miatt maradhatna, de az ügyetlen kézzel előránzigált Hentzi-ügy okvetlenül nyakát szegi.

A kormánypárt fizetett sajtója egy kissé megzavarodott s míg a holtakat folyton élteti, az alatt az eleveneket egyre temeti. Az ő hite szerint a Bánffy-kormány él és a Dessewffy-ügy már rég el van temetve. Pedig boldogság mindkét feltevés. A Bánffy-kormány élete olyan, mint Szolimáné volt Szigetvár alatt. Már meghalt, de temetetlenül, a hatalom fényes ruhában motogatóják, csak hogy a csüggedő tábor teljesen el ne veszítse a fejét. Viszont a Dessewffy-ügy az ismételt temetés daczára is él és napról-napra nagyobb rombolásokat tesz a szabadelvű-pártban.

Csak meg kell nézni, hogy milyen tüntetve huzódnak el a szabadelvű-párttól a legjobb tagjai. Az Andrásyok, a Csákyok, Emmer Kornél, Chorin Ferencz egy világrt sem mutatkoznak, mintha az a

halottség riasztaná őket, mely az ország-
 nak indult többségből árad ki. Blasovich
 Sándor tavalevőleg már is lépett a
 pártból és levelében, melyet Podmaniczky
 Frigyes báróhoz intézett, egyenesen ki-
 mondta, hogy nem nézheti tovább a libe-
 rális többség erköletelen viselkedését S
 Blasovich csak az első feckor. Mert mi-
 korra maga lemondását több képviselő-
 társának elmesélte a Nemzeti Kaszinóban,
 Széchenyi Aladár gróf csak azt jegyezte
 meg rá: „Barátom, te már künn vagy!“
 Biztosra lehet tehát venni, hogy legköze-
 lebb Széchenyi gróf s talán mások is ki-
 lépnek a szabadelvű-pártból.

Hogy ez a feloszlás mentől gyorsab-
 ban menjen, arra legjobb mód az a sok
 zárt ülés, melyet az ellenzék el van hatá-
 rozva kieroszakolni. Ezekben a zárt ülés-
 sekben mindig kipattan valami, ami bajt
 csinál s minden szikra robbant valamit a
 szabadelvű-pártban A Dessewffy-ügy ebből
 a szempontból a leghálásabb téma, mert
 abban a miniszterelnök egész egyéni és
 kormányzati karaktere visszatükröződik s
 az ellenzék ki tudja belőle mutatni, hogy
 Bánffy b. csak olyan vakmerően nyul az
 egyéni becsülethez, mint a csendőrséghez
 és a szuronyokhoz.

De éppen azért nem is érdemel ki-
 méletet. Ahogy ő indított hajszát szemé-
 lyek ellen, úgy fordítják most a hajszát
 az ő személye ellen: ahogy ő nem nyu-
 godott, míg az ellenzék a legjobbjait, még

Ugron Gábort is el nem tette láb alól,
 úgy most az ellenzék sem fog nyugodni,
 míg Bánffy le nem bukik a szereplés szin-
 teréről. A hozzávaló eszközöket pedig nem
 kell az ellenzéknek keresnie, mert meg-
 mutatta őket a miniszterelnök. Kiméletlen-
 ség és erőszak — ezekkel élt Bánffy b.
 az ellenzékkel szemben, és ezekkel él
 most az ellenzék, hogy a Bánffy b. büncit
 megtorolja.

A harc kimenetele pedig nem két-
 séges. A király ő felsége ugyan még tartja
 Bánffy bárót, mert föltétlenebb szolgát nem
 igen kaphat. De máris vannak jelek, hogy
 a király maga is unja ezt a csuf komédiát.
 A képviselőház folyosóin legalább azt
 suttogják, hogy Kállay Béni közös pénz-
 ügyminiszter nem minden ok nélkül járt
 Budapesten, hanem direkt megbízása volt.
 hogy tájékozzát szerezzen magának, minő
 formában tudna ő Bánffy b. után rendet
 csinálni. Mondják, hogy a közös pénzügy-
 miniszter a szabadelvű-párt független és
 legjobb elemeivel, azonkívül pedig a nem-
 zeti-párt legkiválóbb tagjaival kereste ti-
 tokban az ériutkeztést s azt a tudatot vitte
 magával, hogy a koalíciós kormány meg-
 alakítása bizonyos föltételek mellett sike-
 rülhetne. Az ellenzék, s különösen a nem-
 zeti-párt, éppen azért viszi olyan kimélet-
 lenül a harcot, mert tudja, hogy Bánffy
 b. mögött már ott emelkedik Kállay, mint
 ahogy a lógó fog mögött már ki szokott
 nőni az új fog.

Almanach 1899-re.†)

Villanos idómérőket szerkeszteni ma-
 nap a mechanikusok és a régi becsületes ho-
 mokóra, amelynek pergése szerint kényelemmel
 morzsolták le hajdanában eleink az ő napjaikat,
 ma már csak egynéhány könyvében található,
 ahol tojást főznek lágyra, félkeményre, ke-
 ményre a kis homokos szerszám utmutatása
 szerint. Minő szomorú degradálás! Egykoron
 nagy tudomány csillagvizsgálók nézték a ho-
 mokóra szerint a csillagok járását és jövendő-
 tek belőle háborut, sáskajárást, fejedelmi gye-
 rekek szerencsését. Próféta-famulus volt a kis
 homokóra, az ő segítségével állították össze a
 régi kalendáriumok „százszentdős jövendő-
 mondói“ az esztendő sorsát.

Vége lett a csepp kis szerszám hitelének,
 mert ime villám hajta a modern órát. Szinte
 gyorsabban pereg miatta az idő. Ki érne rá
 sebes futama közepette a jövendőre gondolni.
 Eljük hamar a jelent, a színes, élvezetes, hoz-
 zánk nőtt jelent. Csak az a miénk, ami velünk,
 mellettünk, körülöttünk van. Hamar eldobjuk a
 régi divatu, nagy kéklapos kalendáriumot, az
 olyan szörnyen naiv az ő piros nyomású hold-
 jaival, rákjaival, nagyszakállu baglyoktól kö-
 rülült prófétájával. Ainó más a modern kalen-
 dáriumi!

Aki kíváncsi rá: ime itt az Almanach, a

*) Almanach az 1898. évre Szerkesztő Mikszáth
 Kálmán. Egyetemes Regényvár XIV. évfolyam IV—V. kö-
 tete. Singer és Wolfner kiadása. Ára díszfőttében 1 frt.

fürge, előkelő, századvégi idómérő. Ez ugyan
 nem mondja meg, hogy a repeszre tessék ez-
 idén vigyázni a légy miatt, avagy hogy dene-
 vért sziveskedjenek közögezni a pajta kapu-
 jára. Ez az ilyen elavult mesebeszédeken egy
 finom mosolylyal surran el, kezén fog minket
 s odavezet az emberek közé, mondván:

— Nézzenek teieim, mik vagyunk, szép,
 művészi formában tekintetek meg egy kicsit,
 hogy mint pezseg körülöttetek az élet és hogy
 ez az élet minő furcsa vagy szomorú, vidám
 és boldog avagy tragikus, megható, könyfa-
 csaró változatokban mozgatja az emberkéket, a
 kicsiny és nagy sziveket. A százéves jövendő-
 mondó helyébe a modern íróművész jött. Ifjú
 szívével s bölcs eszével kiszed mindent az
 életből, ami titeket gyönyörködtet és meghat,
 szép, színes tükröt ad, eleven, mozgó alakokkal.
 Üdüljetez föl ismét egy egész esztendőre.

Mikszáth Kálmán meg Singer és Wolfne-
 rék szedték össze ebbe a modern Almanachba
 a modern horoszkópiumokat. Csupa szépség ez
 a gyűjtemény, nem csoda, hisz minden kitűnő
 magyar író munkája egybe van gyűjtve ebben
 a szép könyvben, amely most díszes vászon-
 kötésben ékeskedik a kirakatokban s a mit
 mindenki egy szál forintért magához válthat.
 Az Almanach talpig modern szerszáma lévén
 az idómérésnek, a kalendáriumot megtöltja egy
 pár száz oldallal, adván ott olyan vezetéses
 férfiak és tollforgató urihölgyek legszebb mun-
 káit, amik hűbben mutatják be ezt a mi időn-
 ket minden kalendáriumnál. Ime Jókai Mór,

Herczeg Ferencz, Bródy Sándor, Thury Zoltán,
 Gárdonyi, Sipulusz, Szomaházy István és
 Szikra, Pekár meg Bárony, Lőrinczy György
 és Benedek Elek, Szabóné Noga Janka, Len-
 gyel Laura, végesvégül pedig maga a szer-
 kesztő, Mikszáth Kálmán ellátnak titeket egy
 évre olyan olvasnivalóval, a minél válogatott-
 tabb dolgokat nem kereshettek a magyar lite-
 ratúrában. Most, hogy újra vedlik egyet az
 esztendő, pontosan beköszönt ez a becses és
 finom könyv a magyar család tűzhelyénél és
 beboosáttatást kér. Hol nem fogadnák szívesen,
 amikor olyan diszkrét és előkelő, olyan finom
 és olyan derék régi ismerős?

A névjegyet leteszi, olvassátok el. Ez a
 névjegy valamivel nagyobb a rendesnél, temé-
 dek sor van rá nyomtatva. Ugy hívják közön-
 séges nyelven, hogy előző, ered pedig Mik-
 száth Kálmán mesteri tollából. Leteszi ezt a
 bő és előkelő névjegyet olvasóasztalotokra, ime
 olvassátok el:

ELŐSZÓ

az 1899. évi „MIKSZÁTH-ALMANACH“-hoz.

FERENCZ JÓZSEF MINT ELBESZÉLŐ.

Zsófia főherceggasszonyt, felséges királyunk
 anyját, balul itélték meg apáink, tartván őt a
 magyarok ellenségének. Lehet talán, hogy a
 későbbi események azzá tették, de tény, hogy
 már 1844-ben ő sürgette, hogy a kis Ferencz
 főherceg (trónraléptéig királyunk csak a Fe-

A harcot csak látszólag teszi bizonytalanná az Eötvös és Olay nyílt levele. Mert Eötvös Károly és Olay Lajos még a saját pártjokban is elszigetelve állanak s ma már mindenki tudja róluk, hogy többé nem titkon, de nyíltan a kormány szolgálatába szegődtek. Hisszük, hogy nem sokára egyhangu párthatározatokkal kilépésre kényszeríti őket saját pártjuk s akkor melhetnek oda, ahol az Ephialteseket ha nem is tárt karokkal, de bőséges jutalommal várják.

Egy bizonyos tehát a mostani körülmények közt: a kiméletlen harc a Bánffy regime ellen, miből aztán önként következik, hogy *újra nem lesz meg ugyan az új kiegyezés, de meglesz az új kormány.*

POLITIKAI HIREK.

— **Bejelentett államcsiny.** Megtudtuk Tisza Kálmán nagyváradi beszédéből, hogy Bánffy b. és hűségese többsége el van határozva magát minden alkotmányosságon túlnem lépni és már előre opprobátálja a törvénytelen állapotokat, melyekkel hajlandó nemcsak Magyarországot, hanem ezzel egyetemben az egész monarchiát a politikai forradalom szélére állítani. Az öreg generális azt mondotta, hogy miután a kormány csak azt teszi, amit a többség akar, az ellenzék küzdelme egészen hiábavaló! Mit bánják ők, hogy dec. 31-ig nem lesz törvény! Hát nem lehet a hatalmat, a visszaélések gyakorlását törvények nélkül is sokkal kényelmesebben kezelni? A törvény, az keletetlen akadály. El vele! kinek kell? Törvény nélkül esetleg szabad szolgabírókat, ha nem engedelmessékednek, egyszerűen elcsapni is. Szóval Bánffy b. kitalálta a módját, hogy miként kormányozna, ha lsten különös kegyelme folytán 1899. január 1-én tul is ő ülne Magyarország miniszterelnöki székében. Már meg is van hozzá az egész csata-terv. Így egészen jól fest. Tessék csak meg-

renez nevet használta) tanulja meg a magyar nyelvet. Az anyai lélek profétája. Talán megsejtette, hogy a fia trónra jutván, inkább lesz egykor magyar király, mint osztrák császár. Tanítójaül csakhamar tisztelendő Kiss János udvari káplán szemeltetett ki.

A szittya idioma nehéz kenyér, lassan ment a munka, de a fiatal, nyulánk főherczeg rendkívül szorgalmas volt s példabeszédes jellemvonása, a nagy kötelességérzet, már mutatkozni kezdett. Két év alatt behatolt a pogány miszteriumokba és 1846-ban már önálló magyar dolgozatokat irt az elbeszélői genreből, melyeknek impurumját ereklely gyanánt őrizgette fiokjában Kiss János. S ez a fiók csak ritka kedves vendége előtt nyílt meg, akinek eldicsekedte:

— Itt vannak az én kincseim.
Magok a letisztázott füzetek pedig Bécsben, a családi levéltárban vannak örök emlékkül elhelyezve, a II. József és I. Ferencz irkái és tanszeri mellett.

Ferencz József, vagy erencz főherczeg, ahogy dolgozatai aláírta, két krónikaszerű tárgyat dolgozott fel: „Mátyás király vagy a czinkotai itze“ és „Miksa császár Mainzban.“

Olvastam mindkettőt, valóságosan fülhabzsolva szememmel a királynak, már akkor kaligrafikus gyöngybetűit. Igyekeztem betekinteni gondolataiba, érzéseibe s előttem állott az egész kép a multból, az írás fölé hajlott szöszeke fej, a szelid kék szemekben merengéssel, világverő Mátyás régi dicőségén, régi kalandjain.

A főtisztelendő ur veres tintával javított itt-ott a szövegben, — néhol ő is rosszul. Felvidéki ember lévén, körülbelül úgy néz ki a dolog, mintha például Matuska Péter tanitana egy főherczeget magyar nyelvre. De a nagy

bámulmi és tapsolni hozzá: Ugy december első hetében félkelne egy kormánypárti képviselő ott a szélső jobboldalon és lesütött szemekkel, naiv kedéllyel interpellációt fog intézni a miniszterelnökhöz, melyben kérdezni fogja a kormányt, miként szándékozik a legfontosabb kormányzati teendőket, mint indennity-biztosítást, ujoncz-javaslatot és az Ausztriával való viszonyt szabályozni addig az időpontig, míg a törvényhozás ismét visszakérül régi kerékvágásába és a kérdéseket törvényhozásilag rendezné. Erre Bánffy b. kifogja jelenteni, mindez többségének utólagos jóváhagyásának reményében *rendeleti uton fogja életbe léptetni.* A többség lelkesedve fog tapsolni s Magyarországon megkezdődnek ismét a rendeletekkel való kormányzás... Csakhogy ennek az államcsinynek egy nagy hibája van. Az, hogy nem számol az ellenzék elszántságával és erejével. Mert mindaz, amit az ellenzék eddig csinált harczában, az csak előcsatározás. Az igazi nagy harc csak most kezdődik. Minden ember ott lesz a helyén s jaj annak a kormánynak, mely a most jövő viharokká szembe mer szállani. Az indennity-javaslat tárgyalása el fogja söpörni ezt a kormányt és dőre válalkozás lenne az utódjára nézve, ha az is törvénytelenségekkel próbálna meg kormányzatát fentartani.

UJDONSÁGOK.

— **Baross Gábor szobra.** A szobormű, melyet a nemzet Baross Gábor, a feledhetlen emlékü „vasminiszternek“ emelt, elkészült és f. évi november 20-án d. e. 11 órakor fog lelepleztetni. — Ez ünnepélyre a szobor-bizottság most küldte szét a meghívókat. Meghívtak az ország összes törvényhatóságai is. A meghívó szerint az ünnepély sorrendje a következő: 1. Üdvözlés báró Podmaniczky Frigyes, a szobor-bizottság elnöke által. 2. Jelentés a szobormű elkészítéséről. Brázay Kálmán, a végre-

igyekezet és siker felismerhetlen, mert a fenséges növendék immár folyékonyan beszéli el a híres czinkotai kántor furfangos ötleteit. Igaz, hogy hibákat is ejt. Hogy ne! Eze a szerencsétlen magyar igék! A kitanulhatatlan hajtogatásuk. Az állhatatlan „meg“, mely mint a kis kutya, hol előtte, hol utána szalad az igének. Hát még a határozatlan és határozott mód! Hát az a sok dupla t meg l. És azt örökké eltalálni, hova tegyen az ember belőlük kettőt és hol elég egy is!

De az eredmény mégis meglepő. Két év mulva Ferencz főherczeg nemcsak beszélni, hanem már elbeszélni tud s néhol egy-egy népies szót is elejt.

Érdekes ez 1846-ban. Még Petőfinek is szemére vetik ebben az időben a pórias szavakat s Ferencz József már használja. Azzal kezd ki beszélykáját: „A czinkotai pap egy nap *átballagott* Czinkotáról Budára, hogy Mátyás királytól valamely kedvezményeket szorítson ki a helységnek, mely másfél órát fekszik Budától.“ Ime egy mondatban két népies szó, a miktől még fázna az akkori írástudók a Petrovich-, Horváth Lázáról és Vachottok. De tisztelendő Kiss János nyilván nem félt s úgy adta elő a nyelvet, ahogy ő összeszedte a könyvekből, meg a néptől vegyesen. Nem volt egészen járatos a nyelvben, azért tanította jobban. Valgy az is meglehet, hogy a népies szavakat Palatinus Pistától szedte fel a tanulókönyv főherczeg.

Az előadás a két dolgozatban elég ügyes, a forma tömör és kerekded, van érzéke a főherczegnek az íránt, mi a lényeges s abból nem is marad el semmi, viszont nincs semmi fölösleges sem. A két történet úgy van elmondva,

hajtó bizottság elnökétől. 3. Ünnepi beszéd, tartja báró Dániel Ernő kereskedelemügyi m. kir. miniszter. 4. A szobormű átvétele Ludvig Gyula a m. á. v. elnökigazgatója által. 5. Ércz-koszoru elhelyezése a magyarországi kereskedelmi utazók egylete nevében Auer Róbert egyleti elnök által. 6. Hymnus, énekli Bellovits Imre karnagy vezetése alatt a „Budai dalárda“, a „Ganz-gyári dalkör“ és a m. á. v. északi főmihelyének „Törekvés“ cz. dalköre.

— **Eszterházy herczeg házassága.** Főuri esküvő lesz ezen a héten a herczegprimás budai palotájában. A magyar arisztokracziának talán legelőkelőbb tagja, dr. Eszterházy Miklós herczeg vezető oltár elé november 16-án Cziráky Margit grófnőt. Az esküvő Eszterházy herczeg gyásza miatt a legszűkebb családi körben lesz, az ilyen alkalmakkor szokásos nagy fény és pompa elmarad, hisz pár hónap előtt halt meg a vőlegény édes atyja, herczeg Eszterházy Pál. Az esküvőre meghívókat nem is bocsátanak ki, csupán családi jelentést küldtek szét az ismerősöknek.

A családi jelentés így hangzik: „Cziráki és dénesfalvi gróf Cziráky Antal császári és királyi kamarás tisztelettel tudatja saját, valamint boldog emlékü neje született galanthai gróf Eszterházy Alice csillagkeresztes hölgy leányának, cziráki és dénesfalvi gróf Cziráky Margitnak házassági egybekelését galanthai herczeg Eszterházy Miklóssal, Fraknó örökké urával, Edelstein tejedelmi gróffival, az államtudományok tudorával, császári és királyi kamarással és tartalékos hadnagygyal a II. számú huszárezrednél. Az esküvő Budapesten a bibornok herczegprimás házi kápolnájában folyó évi november hónap 16-án fog megtartani. Lovasberény 1898. november havában.“

A fiatal pár frigyére Vaszary Kólos herczegprimás fogja az egyházi áldást adni. Esküvő után új otthonukba, Kismartonba (Sopron megye) utaznak, a hol fogadásukra nagy előkészületeket tesznek. A vőlegény 28 éves fiatal ember, aki mint a herczeg Eszterházy család majorescója Magyarország leggazdagabb mánásza. A közéletben eddig nem szerepelt, hisz csak nemr' g fejezte be tanulmányait. Középiskolai tanulmányait, a soproni benzecések gimnáziumában végezte, a jogot Pozsonyban hallgatta s kitűnő sikerrel tette le a doktorátust. Hazafiav nevelésben részesült, édes atyja

hogy semmi se hibázik és semmisse rontja vagy zavarja az értelmet, hanem az élénkségnek, a fordulatosságának nincs nyoma, az egyéniség nem látszik még mikropozon se. Könnyű lett volna megjósolni, hogy az előkelő növendékből soha se lesz nagy elbeszélő. Amint hogy nem is lett. De lett belőle nagy király. És az is csak valamelyes eredmény.

Örülnek, ha e kis közlemény valamilyen módon feljutna a királyig. Édes mosoly ragyogná be az arcát, hogy az ötvenkét éves homályból hirtelen eléje toppan a tanulószoba a tisztelendő Kiss János jámhör alakjával. Eszébe szökkenne sok nagy gondolai fölé s szép roccó történetke, a találó kérdéseket föladó királyról. Mikor még az volt a legnagyobb gondja. Aztán úgy képzelem, sok minden együtt hasadna ki az emlékezés hűgyéből ezzel a penzummal. Olyan is, a mi előtte van, olyan is, ami utána jött.

Ez a kis adoma volt talán az első lépése hozzánk. Nem is tudott róla, mégis az lehetett. A tárgy, igaz, hogy igénytelen, egy nagy itzéről Czinkotán, és egy királyról, akit a kántor felülmúl elmésségben. A tisztelendő ur nyilván csak olyan közömbös dolgoknál maradt, a melyekben nincsen tentencia, se ide se oda. De az isten áldja meg ezért is. Hátha mégis ezekből hullt a finom lélekbe az a mag, mely Ferencz Józsefet szinte Mátyáshoz hasonló királyává tette a magyaroknak? Ki tudná azt, mi miből támad? Hiszen a mi fiaink is rendszerint a Mátyás legendákból szívják magokba a magyar érzés mézét.

Az első történet meg azért is érdekes, mert a leendő magyar király nem úgy írja meg a Mátyás-adomát, ahogy a mi krónikánkban

herceg Eszterházy Pál kívánta, hogy a fiai jó magyarok és jó hazafiak legyenek. S a fiatal herceg az atyja által kijelölt uton halad. Zseuge korában tudatára jött annak, hogy családjának mily kötelességei vannak a magyar nemzetet szemben. Az a mérhetetlen vagyon, a melynek ura, a fényes név, társadalmi pozíció arra predestinálja, hogy a magyar közéletben szerepet vigyen. De a fiatal herceg — mint pár nap előtt a „Nemzeti Szövetség” küldöttségének is kijelentette — a saját munkájával akar érdemeket szerezni, nem pedig vagyonával és társadalmi állásával kiemelkedni. Évszázadok óta ez az első eset, hogy Eszterházy herceg magyar leányt vesz feleségül. Osztrák, német, angol születésű nők parancsoltak a kismartoni remek kastélyban, hova most Cziráky Margit grófkisasszony vonul be urnőnek. Nálánál méltóbb urnőt nem kaphatott volna a kismartoni kastély. Lovasberényben, a Cziráky-család otthonában, mindenki ismeri és imádja Margit grófnőt. A szegénysorsnak jószívűségét magasztalják, a középstatuszhoz tartozók rendkívül kedves leereszkedő modoráért szeretik. Nagyműveltségű nő, különösen a történelem kedvenc tárgya s annyira ismeri a magyarok történetét, hogy sokszor híres tudósokat hozott zavarba. A fiatal herceg egyelőre óriási birtokának ügyeit rendezzi. Már is terve vette, hogy bérbeadott erdőit házi kezelésbe visszaveszi. Rövid idő múlva aztán a politikai pályára akar lépni.

— **Vasut megnyitás.** F. hó 21-én less a székesfejérvári-bicskei helyiérdekű vasut műtanrendőri bejárata és megnyitása. A vasut Fejérvártól kiindulva érinti Kisfulud, Csala pusztaikat, Pátka, Lovasberény, Acsa, Alcsúth, Felesúth községeket és Bicskén torkollik a máv. vonalába. A vasutal új összeköttetést nyertünk Budapesttel, az érintett községek is sokat nyernek vele, amennyiben megkönnyíti termékének piacra szállítását.

— **A jubilumi udvari érem.** Ő Felsege császári jubileuma alkalmából jubileumi udvari érmét is alapított. Ennek alapszabályait közölte tegnap a hivatalos lap. Ezek szerint tojásdad alakú arany, ezüst és bronz érem fehér szegélyű vörös szalagon, a hadi érem után és a jubileumi emlékérem előtt viselendő. Az udvari érmét megkapják mindazok a méltóságok, tisz-

van. Mátyás király nálunk ezt a három kérdést adja fel:

Hol kél fel a nap?

Hol van a világ közepe?

Mit gondol a király?

Főlséges urunk fiatalkori elbeszélésében ellenben marad az első és utolsó kérdés, de a középső módosul. Mátyás ugyanis azt parancsolja a czinkotai papnak, illetve kántornak, aki incognitóban helyettesítette:

— Nyuzza meg a követ!

Mire azt feleli Czinkota agyafurt mestere:

— Nagyon szivesen, de előbb vétesse a vérét főlséged.

Nagyobb baj van a másik történettel. Mert ebben már nemzeti sérelem is előfordul. „A Miksa császár Mainzban” című történet semmi egyéb, mint a Mátyás és Holubár ismeretes története.

Miksa császár ugyanis Mainzban mulat, a hol a német nemesség környezi és ünnepli. Odavetődik azonban (a király saját magyar szavai) egy Brizé nevű francia lovag, aki három napon azt szidalmazta a németeket és hadi fegyvereik dicsőségét, mondván:

— Álljatok hát ti ellenem, ha olyan vi-
téztek vagytok!

És senki sem akad, aki a garázdalkodó nagyszájú Brizét megfenyítse vagy vele szembeállni merjen, midőn végre harmadnapon előjön az a bizonyos leeresztett sisakrostélyos levente, aki megvi vele és legyőzi. A lelkesült tömeg előtt leveszi sisakját s mindenknek nagy csodálkozására előtűnik maga Miksa császár.

Nyilván az egészben tisztelendő Kis János ur a hibás, aki a két Mátyás-anekdótából az egyiket odaajándékozta az osztrákoknak.

tek, hivatalnokok és szolgák, kik 1848. decz. 2-ikától 1898. évi deczember 2-ig terjedő időben Ő Felsege udvarában legalább 5 évig szolgáltak vagy legalább 5 év óta szolgálnak. Az udvari érmét az udvarnál szolgálatot teljesített és teljesítő nők is megkapják. Az alapszabályok V. cikke szerint udvari arany érmét kapnak: az udvari főméltóságok, a császári és királyi ház és a külügyek minisztere, a főhad-segédék, a kabineti iroda igazgatója és a legmagasabb családi és magánalakok főigazgatója. Udvari ezüst érmét kapnak: a testőrkapitányok, a magyarországi udvarnag, az udvari színházak főintendánságának vezetői, a tisztek, hivatalnokok és segédhivatalnokok, az udvari papság, az orvosok, az udvari zenekar tagjai, s az udvari báli zenekari igazgató. Udvari bronzérmét kapnak mindazok az udvari alkalmazottak, akik az alapszabályok szerint sem arany, sem ezüst érmét nem kaphatnak.

— **Gróf Nádasdy Ferenc balesete.** Súlyos baleset érte a mit pénteken Nádasdy Ferenc grófot a megyeri parforce-vadásztársaság tal-
kanagyát. Szarvasra vadásztak a gödi határban s a mester az ő szokott bravurjával ugratta a legnehezebb akadályokat, egy mély akadálnál azonban lova megbotlott s oly szerencsétlenül bukott el, hogy lovasát maga alá temette, a ki az esés közben eszméletlenül terült el a földön. Vadásztársai remélve siettek a gróf segélyére, ki nagy sokára magához tért annyira, hogy hazaszállíthatták a helyszínéről. A súlyosan sérült grófhöz azonnal elhívták háziorvosát dr. Balassa Istvánt, ki bordanterést és súlyos agyrázkódást konstatalt a grófon. A mi az első napokon válságossá tette a beteg állapotát, de hála a gondos ápolás ak most már annyira javult a gróf állapota, hogy nemsokára ágýát is elhagyhatta.

— **Hymen. Pinter Gyula** m. kir. adótiszt a székesfejérvári adóhivatalnál, e hó 10-én eljegyezte Bartlmi Márton nyug. főgépész kedves leányát, Annit!

— **Ápolónői tanulók felvétele.** A magyar vörös-kereszt egyesület hivatásos betegápolónők kiképzésére céljából jövő évi január hó 1-én az Erzsébet-kórházban új hat havi tanfolyamot

(Jut is, marad is még Mátyásnak elegendő.) Gondolta magában, ha már sok egyebünk náluk van, miért ne legyenek ott a legendáink is. Talán az is hozzájárult, hogy a krónikát úgy, amint történt a cseh Holubárral, a csehek iránti gyöngédségből se lett volna tapintatos az ifjú főhercegnek előadni. Egy udvari káplánba kellene bujnjunk, hogy motivumait el-találjuk.

De minthogy az nem lehet, hát ne a aprehendáljunk érte Kiss Jánosra. Ha nem lett volna becsületes, jó magyar ember, ha nem ide huz a szive, hát bizony a nagy itezét is úgy oda ajángékozhatta volna Klosterneuburgnak vagy Kretzendornak.

De hála illeti részünkről Kiss Jánost azért is, mert ő segített ahhoz, hogy az Almanach, melynek évről-évre az a feladata, elbeszélő írókat felfedezni és bemutatni, ez idén magáról a főlséges királyról is konstatalhatja, hogy valaha magyar elbeszéléseket irt.

Örömet okoz ez minden magyar embernek s maga a király is szivesen gondolhat most ősz fejjel, nagy történelmi névvel, a magyar nemzet mély szeretetével koszoruzottan, első magyar beszélyére, melyben azt a kérdést téteti Mátyással: hol kél föl a nap.

Hátha elgondolkozik e kérdés fölött, mely négyszáz év előtt lebegett egy király ajkán és ő maga is felteszi önmagához és mindenkihez: hol kél föl a nap?

És egy belső hang feleli és még hozzá minden okos államférfi is azt feleli:

— Főlségednek Budán.

Mikszáth Kálmán.

nyit. Az üresedésben levő 12 helyre pályázhatik minden kifogástalan erkölcsű nő 20—40 életév között, a ki e nemes, de nehéz feladatra jobb meggyőződésből szánja reá magát és ugy testileg, mint szellemileg erre teljesen alkalmas. A folyamodványok vagy a vidéki választmányok és fiók egyletek útján, vagy közvetlenül az igazgatóságához (IV. kecskeméti-utca 5. sz.) legkésőbb folyó évi deczember hó 15-ig a következő okmányokkal felszerelve terjesztendő be: a) keresztlevél, illetőleg anyakönyvi kivonat; b) ha az illető kiskorú, vagy férjzett beleegyezése a férjnek, szülőknek, vagy gyámnak; c) erkölcsi bizonyítvány; d) hiteles bizonyítvány arról, hogy magyarul beszélni, írni és olvasni tud és kellő foglalkozási képességgel bír; e) hatósági bizonyítvány a folyamodó családi viszonyairól és foglalkozásáról; f) egészségi és himlőoltási bizonyítvány. A közelebbi feltételek az igazgatóságnál tudhatók meg.

— **Meghívó.** A Székesfejérvári Katholikus Legény-Egyület Ifjúsága 1898. évi november hó 20-án a „fehér bárány” nagyertermében saját házalapja javára zártkörű táncvigalmat rendez, melyre a m. t. közönséget tisztelettel meghívja a rendezőség. Belépti személyjegy 50 kr., családjegy 80 kr. Jegyek előre válthatók Gáncs Pál ur sz. Imre utca és Deveseri Mihály ur sas utcai fodrász-üzletében. A zenét Csányi Károly zenekara szolgáltatja. Iztetes ételek és italokról jóhírnevű vendéglős gondoskodik. Felülfizetések köszönettel vétetnek és hirlapilag nyugtáztatnak. Ezen meghívó kívánatra előmutatandó és csakis az egyleti bélyegzővel ellátott meghívók érvényesek. Kezdeté 8 órákor.

— **Város — falu.** Vannak a falun jó szokások és erkölcsök, melyeket még ilyen ősz szabad királyi városok is magukéva tehetnének, mint Székesfejérvár. Ezen jó szokások közé tartozik az is, hogy vásárnap korán reggel minden gazda elsöpri vagy elsöpreti háza elejét. A ki végig ment vasárnap a főutcán, azt hiszem annak szemét nem kerülhette ki az a piszok, azok a trágya dombok, melyek az utcát elborították. A szombati heti vásárról visszmaradt piszok, lehullatott szalma, a boltok előtti járdáról lesepert por, papír stb. mind az utca közepén volt. Sajnos, hogy nálunk, ha sepernek az emberek, nem a maguk háza előtt söpörnek, pedig volna söpörni való; a város meg, hogy lássák, hogy két héten egyszer mégis csak söprik az utcákat d. e. 11 órákor söpörtet, mikor leg-többben járnak az utcákon.

— **Tüzek a megyében.** Iváncsa községben Szabó Éva iváncsai lakosnő háza ismeretlen okból kigyulladt és részben leégett. Kár 155 frt, biztosítva volt. — **Ercsiben** a múlt hó 21-én Burkovics Jánosnak elégett egy szalma kazala. Kára 50 frt, biztosítva nem volt. A tűz gyújtogatásból keletkezett. A gyújtogatót a káros gazda tetten is érte. Haader István ercsii hason-nevű fia gyújtotta fel a kazalt; kinek ugy látszik szenvedélye a gyújtogatás, mert a múlt hó folyamán már több ízben tetten érték. Fel-jelentették a szolgabírói hivatalnak. — **Sós-kuton Csernak János** szalma kazala égett le, biztosítva nem volt. A tűz keletkezésének oka ismeretlen. Baracson Szitányi Béla szalma kazala elégett. Kár 80 frt, biztosítva volt.

— **Tolvajok.** A múlt lapunkban tettünk említést azon fairtásról, melyet a d. v. mentén Szabadbattyán határában elkövettek. A csendőrség erőlyesen nyomozta a tetteseket, minek eredménye lett az, hogy megtalálták őket Faragó István alsó-csabdai lakos 18 éves fia és Gólya István ugyanottani lakos József nevű, 15 éves fia személyében. A csendőrörs kivallatta őket és bevallották, hogy a fákat ők lopták el este-ronnyélnak, de összetörve a tűzre rakták.

— **Vasárnapi munkaszünet megszegői.** F. hó 13-án vasárnap *Seregőlesen* Osztát Sándor és Imre Sándor ottani lakosok 10–12 óra között repát és tüzfát szállítottak be kocsijukon a faluba, habár azoknak behordása nem volt okvetlen szükséges. Az ot ani csendőrök feljelentette őket a helybeli szolgabírósnágnál.

— **Megbüntetett iparosok** Az iparos tanoncok hanyagul járnak iskolába s a mulasztást a gazdáik hanyagságának tudja be a rendőrség, mivel is közülük hetet megbüntetett.

— **Verekedő bérkocsisok.** Tegnap este a püspökség előtt állomásozó bérkocsisok közül kettő alaposan összeverekedett. Az egyik *Erdélyi Ferencz*, a másik *Jakab Sándor*. A kettő közül az utóbbi adta meg az árat, Erdélyi Ferencz ugyanis úgy vágta Jakabot a kocsierekkekhez, hogy Jakab jobb lába bokájában eltört. Jakabot hazavitték és otthon apóják. A rendőrség megindította a vizsgálatot.

— **Rendőrségi hir.** *Virág János* 40. számú bérkocsis tegnap a vasuton kihajtott a sorból és hangos kiabálással: „én olcsóbban viszem be az urakat” akarta magára vonni az utazó közönség figyelmét. Midőn pedig a rendőr rendre intette, gorbáskodott vele. 10 frt pénzbírságra ítélték.

I R O D A L O M.

— **A Cynthia hajótöröttje.** Per excellence ifjúsági regény ez, melynek íróársául Verne mellé André Laurie szegődött, kinek Diákélet Angolországban című regénye tavaly magyar nyelven is oly méltó feltűnést keltett. A tanulságos és regényes elem ritka művészetrel van egyesítve e könyvben, mely egy hajótörést szenvedett ifju megkapó regényét beszéli el. Egyike az azon ifjúsági könyveknek, melyek a Robinzonádok módjára csakhamar befogják jarni a világot, hogy az ifju olvasók szívét lelkét gyönyörködtessék. A könyv Verne összes munkái során a Franklin-Társulatnál jelent meg és az eredeti francia kiadás Roux-féle gyönyörű képei díszítik. Ára fizve 1 frt 20 kr. vászonkötésben 1 frt 80 kr.

— **A francia zászló.** Az újabb Verne-regények e leghíresebbje most jelent meg Gaál Mózes fordításában a Franklin-Társulat kiadta gyűjteményben. Roch Tamásnak, a világhíres felfedezőnek regénye ez, és megragadó drámai mozzanatokban gazdagabb bármely eddigi Verne-regényénél. A híres felfedezőt, találmánya titkának kitűdéséért egy amerikai gyógyítóintézetben örülteként tartják. Ez a találmány egy pokolgép, tökéletesebb és rombolóbb minden eddiginél, a mit emberi elme alkotott. Ker Karrage, a veszedelmes tengeri rabló elrabolja Roch Tamást és apolóját, hogy találmányát a maga céljaira használja ki. Ez az apólo egy francia mérnök, a ki csak azért szegődött áruhában Roch mellé, hogy titkát hazája számára pubatolja ki. Egy lakatlan szigeten, a rablók tanyáján elkészül a pokolgép s mikor a mérnök értesítésére eljött flotta a szigetet megtámadja, az első hajón nagyszerűen beválik, azt izzé porrá zuzza. Kére nem képes lövegét irányítani, a francia Roch Tamás eltöri a robbanószerrrel tele üvegcsét és a flotta elpusztítja őt is a rablókkal együtt. A hazaszeretet gyönyörű aposztrófálása a könyv, melyet a híres Verne-illusztrátor, L. Benett, rajzai díszítenek. Ára fizve 1 frt 40 kr., vászonkötésben 2 frt.

K Ü L O N F É L E.

— **Háromezer szó perczenkint.** Az amerikai hadijelző-szolgálat főnöke, Crrelly tábornok, azt telegrafálja, hogy két tisztviselője új rendszert talált föl, a mely szerint perczenkint háromezer szót lehet kábelen telegrafálni. Nem áll módunkban ezt a hirt bővebben tárgyalni, de ha igaz, ugy szédületes perspektíva nyílik és akkor igazán el lehet mondani: Nincs többé távolság!

□ **A kacsza eredete.** A civilizáció kétféle kacsát ismer: az egyik jámbor háziállat, a melynek izletes húsra mellé rendszeren káposztát kap a vendéglőben kosztoló emberiség, a másik rettenetes szörny, modern griff-madár, melyet hiába próbáltak már százaszor kivégezni a csafolatok dárdáival: minduntalan feltámad és sokszor egész világrészek rendülnek meg a csőre koppanásai alatt. Ez a hirlapi kacsza. Az elsőnek eredete homályba vesző és a metafizikának, a végtelenség tudományának ugyanarra a fejezetére tartozik, mint a fogas kérdés, mi volt előbb: a csirke vagy a tojás? A másiknak az eredetere némi világosságot vetnek az alábbi sorok. A hirlapi kacsza bölcsője állítólag a brüsszeli tudományos akadémia s egyik tagja, Cornelissen ur volt a szerzője. Cornelissen urat nagyon bosszantották a brüsszeli újságok sürűn ismétlődő állhírei s elhatározta, hogy példás lezckét ad nekik. Beküldte az egyik brüsszeli lapnak a következő történetet, mely a kacsák falánkságára valósággal szenzációs világot vetett. Husz kacsáról volt benne szó, melyek közül először az egyiket felapították s a többiekkel megétekk. Következett sorban a többi kacsza s igen rövid idő alatt a tizenkilencz kacsza eltűnt az utolsó életben maradt kacsza gyomrában. Cornelissen ur ezt a huszadik kacsát igen szellemes sorokkal mutatata be a brüsszeli lapban s a ritka madár érthető módon csakhamar az egész európai sajtót bejárta. Innen átvitorlázott Amerikába, de vesztére. Az amerikai lapok ugyanis kiegészítették a történetet az utolsó, huszadik kacsza bonczolási jegyzőkönyvével, a mely szerint a falánk állaton sulyos belső sérüléseket konstataáltak. Ez a szenzációs siker magát Cornelissen urat is megdöbbenette s sietett kijelenteni, hogy a kacsza voltaképpen ölbombetűből született a lapok hasábjain s nyomdafesték volt a keresztívze. De hiába való volt Cornelissen ur minden igyekezete: az újságírók védelmükbe vették a szentelt állatot, a mely azóta szaporá lett, mint a fővény a tengerparton. S a hirlapi kacsza szereti is a tengerpartot, kivált ha császárok és egyéb földi hatalmasok üdülnek ott; máskülönbön azonban cseppet sem válogatós madár s egyformán megvonul a sötét odukban, a hol anarkisták konspirálnak s a diplomaták szőnyeges, hét ajtóval s hetvenhét lakattal elzárt szalonjaiban. Tipikus jellemvonása, hogy szeret az események közelében tartózkodni. Nehogy azonban azt higgye az olvasó, hogy a hirlapi kacsza modern eredetű. Nyomat lejűk már abban az ókori legendában, mely szerint Noé apánk csak azért zárta ki a bárkájából, mert attól félt, hogy — felfalja a többi állatot.

Van szerencsém a nagyérdemű közönséget tisztelettel értesíteni, hogy a **Magyar Általános Köszénbánya részvény társulattól** Budapesten a

tatai kőszénbányák

kizárólagos képviselőtét Székesfejérvár és vidékére átvettem és szenét itt állandóan raktáron tartom.

A hazai széntermékek közt a **tatai szén** első helyet foglal el és a porosz szénhez hasonlóan, legkisebb salakot sem és nagyon kevés hamut hagy hátra, miért is szobafűtésre kiválóan alkalmas.

Kérem a tisztelt fogyasztó közönséget, hogy erről magának meggyőződést szerezni és megrendelésekkel fölkeresni sziveskedjék.

RAKTÁR: a teherpályaudvar bejárójával szemben, a **Keszei-féle székgyarban.**

Iroda: Tisztelettel **Sas-utca 5. WEISZ JÓZSEF.**

Nyomatott Számmar Imrénél, Székesfejérvárott.

Bérleti hirdetmény.

A lángi urodalom nagylángi gazdaságában lévő nagyvendéglő 1899. év január 1-étől hat egymásután következő évre haszonbérbe adatik; a bérlet tárgyát képezik: a nagyvendéglő épülete összes melléképületeivel, a vendéglő mellett levő s eddig is a vendéglő által használt kert, és az országúttól balra fekvő 18 és jobbra fekvő 12 s így összesen 30, 1200 négyszögöles hold szántóföld, valamint 12 drb marhának legeltetési joga.

Azirásbéli ajánlatok legkésőbb folyó 1898. évi december hó 10-éig a lángi uradalom alulírott központi felügyelő hivatalánál nyújtandók be, és ugyanott bármikor bővebb felvilágosítás is szerezhető.

Kelt Nagy-Lángon, 1898. évi november hó 14-ikén.

A lángi urodalom központi felügyelő hivatala Nagy-Láng.

99. 3—1

Amerikai zsebórák.

Jótállással, hogy a nickel színét nem változtatja, szerkezete pontosabb és jobb, mint a legrágábbaké.

Ára darabonként 3 forint.

Jótállás mellett, míg a készlet tart.

Hozzá ezüstös óraláncz 60 krajczár.

Önberetváló készülék.

Fox, valódi solingei gyártmány, sok kiállításon kitüntetve, gyakorlatilag nem kell. Megvágás kizárva. Tiszta és kényelmes munka. Bőrbetegségtől megment. Tartós és pénzt megtakarító.

*** Darabja 3 frt. ***

A penge ***csillagos acézből és a többi részelt alpacából vannak.

Egy külön penge hozzá 1 forint.

Megrendelhető:

Pollák Sándor főbizományosnál

Budapest, V. ker., Kálmán-utca 17.

Gyűjtőknek 5 drb után egy ingyen küldetik.

A n. érd. közönség szives figyelmébe!

A műselyem festés + + +

+ + + és vegytisztítás.

Minden e szakmába vágó férfi és női ruhaneműek, Perzsa vagy más szőnyegek, csipke és Tunisz-függönyök, Selyem vagy bársony bármilyen gazdagon díszített ruhaneműek, bútor szövetek ugy festésre mind tisztításra fejtellenül, **Bársony neműek** elfejtve préselésre és mintázásra, **Gyöngy és selyemhímzések, keztűk, nyakkendők, selyem ingek, Egyenruhák, szörme szőnyegek felelősség mellett a legjutányosabb árban számíttatnak.**

Gyászruhák festése gyorsan eszközöltetik.

Számos pártfogást kérve teljes tisztelettel

Papp Károly

Szt.-István-utca 5. szám, a nagytemplommal szemben.